

Умови корекційно-розвиткової роботи з учнями з інтелектуальними порушеннями

Педагоги мають враховувати психофізичні особливості дітей з інтелектуальними порушеннями й відповідно змінювати соціальне середовище, де відбувається навчання, виховання і корекційно-розвиткова робота. За яких умов ця робота буде дієвою?

А адаптація змісту освіти до пізнавальних можливостей учнів

Під час адаптації учнів з інтелектуальними порушеннями важливо зменшувати для них обсяг навчального матеріалу та спрощувати його. Певні адаптації передбачені в Державному стандарті початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженому постановою КМУ від 21.08.2013 № 607. Якщо учні потребують додаткових адаптацій, то це зазначають в їхніх **індивідуальних програмах розвитку**.

Н аочність навчання

Для учнів з інтелектуальними порушеннями слід добирати наочність відповідно до специфіки інтелектуального порушення. Наочність має бути конкретна, без абстрактних зображень і деталей, що відволікають від сприймання головного.

У повільненість процесу навчання

Подавати інформацію учителі мають дещо повільніше, робити паузи, оскільки діти з інтелектуальними порушеннями уповільнено сприймають вербальну інформацію. Також їм слід надавати більше часу не лише для обдумування відповіді на запитання, а й для записування інформації.

П овторюваність у навчанні та вихованні

У дітей з інтелектуальними порушеннями обмежене або недосконале сприймання, тому педагоги мають неодноразово повторювати інформацію. Проте це не має бути механічне кількаразове дублювання одного й того самого матеріалу. Учителю навпаки слід **варіювати форми повторення**, щоб діти заповнили прогалини у сприйманні. Наприклад, якщо він спочатку усно пояснював дітям навчальний матеріал, то повторювати його слід за допомогою читання або наочності.

В ідповідність динаміки втомлюваності й темпу роботи

Кожен учитель має враховувати динаміку втомлюваності учнів, особливо, коли він працює в інклюзивному класі. Аби активізувати пізнавальну діяльність учнів, підтримувати їхню працездатність і запобігати втомлюваності, **учитель має:**

- чергувати різні види діяльності;
- повідомляти під час викладу матеріалу цікаві факти, наводити приклади;
- емоційно викладати інформацію;
- організовувати хвилини відпочинку на уроці;
- створювати ситуації успіху тощо.

В ключення учнів у діяльність, спрямовану на подолання труднощів і перешкод

Засвоювати знання учні можуть лише за умови, якщо активно працюють на уроці. Самостійності вони набувають, коли вправляються у практичній діяльності, а це потребує теоретичної основи. Таке вправління має передбачати не лише репродуктивні, а й **проблемні, творчі завдання**. Під час їх виконання учні долають труднощі, міркують, пропонують власні шляхи й способи дій. Це розширює зону найближчого розвитку дітей, а відтак — відповідає принципу корекційної спрямованості навчання. Необхідність закріплювати всі теоретичні відомості на практиці зумовлена істотним розривом у дітей з інтелектуальними порушеннями між сприйманням інформації, її осмисленням, запам'ятовуванням та використанням у практичній діяльності.

І ндивідуальний підхід до учнів

Учителі, які працюють в інклюзивному класі, мають враховувати індивідуальні особливості учнів з інтелектуальними порушеннями, їхні особистісні якості й здібності. Індивідуальний підхід з одного боку — допомога учням, а з другого — стимулювання їх до актуалізації знань. Педагоги можуть використовувати різні **прийоми**, зокрема:

- індивідуалізувати чи модифікувати завдання;
- визначати необхідний рівень допомоги;
- застосовувати індивідуальні прийоми активізації пізнавальної діяльності тощо.

Використання ігор в освітньому процесі

Дидактичні, рольові, рухливі ігри дають змогу **корегувати порушення** психофізичного розвитку дітей, оскільки:

- стимулюють психічну й фізичну активність;
- розвивають організованість;
- підвищують самопочуття;
- формують впевненість у собі;
- створюють умови для виправлення порушень і подальшого розвитку пізнавальної діяльності, мовлення, моторики, оптимізації поведінки;
- розвивають моральні якості;
- виховують ініціативність;
- залучають до суспільної діяльності.

Важливо, щоб учителі добирали пізнавальні ігри, які відповідають навчальній меті уроку, і не застосовували їх формально.

Включення в освітній процес оздоровлення і лікування

Діти з порушеннями психофізичного розвитку мають одержувати реабілітаційну допомогу. Її компонентами є лікування та оздоровлення. Зміст і види реабілітаційної допомоги визначають ще на етапі комплексного всебічного вивчення дітей і фіксують у індивідуальних програмах розвитку. Усі оздоровчі й лікувальні заходи слід узгоджувати з командою **психолого-педагогічного супроводу**, до якої, зокрема, входять медичні працівники.

Аотримання охоронно-педагогічного режиму

Режим дня в інклюзивному класі має враховувати підвищену втомлюваність учнів, швидку виснажливість центральної нервової системи, схильність до патологічних реакцій на надмірне навантаження. В індивідуальних програмах розвитку учнів слід **зазначати потреби**, які зумовлюють:

- корегування режиму дня, зокрема розкладу уроків;
- додатковий відпочинок;
- обмеження у позакласних заходах тощо.

Під час уроків важливо, щоб педагоги:

- правильно дозували навантаження на дітей, урахувували їхні темпи роботи та швидкість втомлюваності;
- чергували розумову та фізичну працю, прості й складні завдання тощо.

Позитивне налаштування педагога

Деякі учні з інтелектуальними порушеннями пасивні й не вірять у свої можливості через негативні соціальні чинники. Тому оптимізм педагога, його позитивний емоційний стан є стимулом активізації учнів, їхнього розвитку.

Стимулювальна функція педагогічної оцінки

У дітей з інтелектуальними порушеннями підвищена залежність самопочуття, психічного тону та працездатності від зовнішніх умов. Тож учитель має дотримуватися специфічних вимог під час оцінювання їхніх навчальних досягнень. Специфіка полягає у **зменшенні кількісної ролі оцінки** й використанні її якісного потенціалу. Це дасть змогу стимулювати навчальну діяльність дітей з інтелектуальними порушеннями, будувати з ними взаємини й регулювати їх.

Загальноприйнято, що оцінку виставляють на підставі порівняння результатів роботи учня та критеріїв оцінювання, визначених навчальними програмами для учнів з інтелектуальними порушеннями. Важливо оцінювати сьогоденні досягнення учня порівняно з учорашніми, а не з досягненнями інших учнів класу.

Педагоги оцінюють досягнення дітей індивідуально, зокрема **враховують:**

- їхні реальні навчальні можливості;
- рівень досягнень у кожній конкретній галузі;
- старанність;
- наполегливість.

Аби підтвердити індивідуальні досягнення дітей з інтелектуальними порушеннями, доцільно використовувати **портфоліо**.

Примітка. Пам'ятку розробила **Світлана Миронова**, завідувач, професор кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, д-р пед. наук, професор